

nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit
*Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie*

Handhaving voedingclaims 2010

Datum:
oktober
2010

Samenvatting

In de tweede helft van 2010 heeft de VWA een handhavingsactie uitgevoerd op het gebruik van voedingsclaims. Voor voedingsclaims gelden de regels van Verordening 1924/2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen. In deze rapportage beschrijft de VWA haar bevindingen over deze handhavingsactie. Daarnaast geeft de VWA aanvullende informatie over haar methode van handhaving en interpretatie van de van toepassing zijnde wetgeving.

In totaal werden etiketten en websites beoordeeld van 105 levensmiddelen. Hierop werden 329 voedingsclaims aangetroffen. De producten werden gericht bemonsterd. Van de voedingsclaims die bij deze producten gemaakt werden voldeed 70% aan de wetgeving. Door de gerichte bemonstering is het aannemelijk dat de naleving van de wetgeving voor voedingsclaims in het levensmiddelenbedrijfsleven hoger is dan 70%.

In dit project werden 11 herformuleringsclaims aangetroffen. Deze claims worden toegevoegd aan de lijst van toegestane voedingsclaims. Op babyvoeding met voedingsclaims over hoeveelheden vitamines en mineralen gebruikten fabrikanten in de voedingswaarde-etikettering de referentiewaarden uit het Warenwetbesluit Babyvoeding. Formeel verwijst de claimsverordening naar Richtlijn 90/496/EEG. De VWA staat toe dat de ADH's of referentiewaarden uit specifieke regelgeving gebruikt worden wanneer deze regelgeving van toepassing is.

1 INLEIDING

Op 1 juli 2007 is Verordening (EG) Nr. 1924/2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen¹ (verder: de claimsverordening) van kracht geworden. Deze verordening harmoniseert regels die in individuele lidstaten golden voor voedings- en gezondheidsclaims.

De VWA heeft in 2008 en 2009 monitoringsacties van voedingsclaims uitgevoerd. In 2009 is daarbij gestart met handhaving. Over beide acties heeft de VWA gerapporteerd^{2 3}. Tevens houdt de VWA op haar website een informatieblad bij over voedingsclaims. Hierin gaat de VWA in op vragen van het bedrijfsleven en licht zij haar standpunten met betrekking op de interpretatie van de wetgeving voor voedingsclaims toe.

In deze rapportage beschrijft de VWA haar bevindingen over een handhavingsactie op voedingsclaims die eind 2010 heeft plaatsgevonden. Daarbij zijn producten gericht bemonsterd. In deze rapportage geeft de VWA verder aanvullende informatie over haar methode van handhaving en interpretatie van de van toepassing zijnde wetgeving.

¹ Verordening (EG) Nr. 1924/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen; PB L 12 van 18.1.2007, p 3.

² Monitoring voedingsclaims 2008, www.vwa.nl

³ Handhaving voedingsclaims 2009, www.vwa.nl

2 DOEL

Het doel van dit project is handhaving van de wetgeving over correct gebruik van voedingsclaims op de etikettering en bij reclame van levensmiddelen.

3 WERKWIJZE

De bemonstering en beoordeling van de levensmiddelen werd uitgevoerd door senior controleurs gespecialiseerd in bijzondere eet- en drinkwaren. De bemonstering vond plaats tussen september en december 2010. De bemonstering vond plaats in diverse handelkanalen: bij landelijk opererende supermarkten, bij producenten en bij importeurs.

De controleurs voerden vóór de bemonstering een globale check uit op het product: indien aanwezig werd vooraf de internetsite waarop het product stond beoordeeld, of werd het etiket bekeken (hetzij via internet, hetzij ter plekke op de locatie van de bemonstering). Etiketten en internetsites waarop op het eerste gezicht de voedingsclaims conform wettelijke voorschriften waren werden niet meegenomen in dit project. Door deze gerichte bemonstering kan in dit project géén conclusie worden getrokken over de exacte naleving van de wetgeving voor voedingsclaims. De voedingsclaims zijn beoordeeld zoals vastgelegd in eerdere publicaties over voedingsclaims bij de VWA.

De controleurs hebben geen beoordeling gemaakt van gezondheidsclaims.

Levensmiddelenfabrikanten met voedingsclaims op hun producten of in de reclame die niet voldoen aan de wetgeving werden gewaarschuwd. Bij herhaalde overtreding maakt de VWA boeterapport op.

4 RESULTATEN EN DISCUSSIE

In totaal werden 105 levensmiddelen beoordeeld waarop op het etiket of via internet één of meerdere voedingsclaims aanwezig waren. Deze levensmiddelen varieerden van snacks, brood- en graanproducten, dranken, sappen, melkproducten, vleesvervangers tot babyvoeding, vetten en oliën, haverzemelen en broodbeleg. In totaal werden 329 voedingsclaims aangetroffen, dus een gemiddelde van ruim 3 voedingsclaims per product.

Van de 329 voedingsclaims waren 76 voedingsclaims aanwezig op internet. De voedingsclaims die op het internet van het product gemaakt werden waren in de meeste gevallen ook vermeld op het etiket. Daarnaast werden op internet vaak extra vermeldingen aangetroffen die door de VWA als voedingsclaim beschouwd worden. Ook deze moeten voldoen aan de claimsverordening.

70% van alle gemaakte voedingsclaims voldeed aan de wettelijke voorschriften. Omdat gericht bemonsterd werd waarbij producten die op het eerste gezicht leken te voldoen aan de wettelijke regels voor voedingsclaims niet meegenomen werden in dit project is het aannemelijk dat het percentage voedingsclaims dat voldoet hoger is dan 70%.

Volgens artikel 8, eerste lid, zijn uitsluitend de voedingsclaims toegestaan die zijn vermeld in de bijlage, en die voldoen aan de voorwaarden. In totaal vond de VWA in dit project 26 voedingsclaims die niet in de bijlage staan vermeld. Voorbeelden van zulke voedingsclaims die de VWA in dit project aantrof zijn: boordevol koolhydraten, cholesterolvrij, bevat niet meer dan 1 g transvetzuren, geen toegevoegde vetten en minder suiker toegevoegd.

In dit project zijn 11 voedingsclaims aangetroffen waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de oude en nieuwe receptuur. Dit worden ook wel herformuleringsclaims genoemd. Deze categorie claims is te herkennen aan vermeldingen zoals 'vernieuwde receptuur', 'we hebben de hoeveelheid verzadigd vet verminderd', of 'de vertrouwde vlasoorten bevatten nu minder suiker'. Herformuleringsclaims stonden ten tijde van de bemonstering niet in de bijlage van de claimsverordening en waren dus niet toegestaan. Het bedrijf dat zo'n claim maakte was in overtreding. Echter, op het moment van bemonstering was er een werkdocument van de Europese Commissie waarin een voorstel stond om herformuleringsclaims onder voorwaarden toe te voegen aan de bijlage van de claimsverordening. Omdat nog niet duidelijk was of herformuleringsclaims aan de bijlage van de claimsverordening zou worden toegevoegd, heeft de VWA niet handhavend opgetreden tegen deze claims. Inmiddels is duidelijk dat herformuleringsclaims daadwerkelijk worden toegevoegd aan de bijlage van de claimsverordening. De definitieve tekst van het voorstel moet echter nog gepubliceerd worden.

In 17 gevallen met op het etiket of in de reclame voedingsclaims werd niet of niet op correcte wijze voldaan aan de wettelijke eisen voor de voedingswaarde-etikettering.

Wanneer een voedingsclaim bij een levensmiddel gemaakt wordt, is voedingswaarde-etikettering verplicht (artikel 2 lid 2 van Richtlijn 90/496/EEG). Er zijn twee manieren om voedingswaarde-etikettering te vermelden: vermelding van groep 1 (energie, hoeveelheden eiwitten, koolhydraten en vetten) en vermelding

van groep 2 (energie, hoeveelheden eiwitten, koolhydraten, suikers, vetten, verzadigde vetzuren, voedingsvezels en natrium). Wanneer een voedingsclaim gemaakt wordt met betrekking tot suikers, verzadigde vetzuren, voedingsvezels of natrium is groep 2 verplicht. Dat geldt ook wanneer een gezondheidsclaim gemaakt wordt in de etikettering of reclame voor een levensmiddel (artikel 7 van de claimsverordening). Wanneer een stof waarop een voedings- of gezondheidsclaim betrekking heeft niet in de voedingswaarde-etikettering vermeld staat, moet de hoeveelheid van die stof in hetzelfde gezichtsveld als de voedingswaarde-informatie vermeld worden (artikel 7).

Voor de claims 'bron van [naam van de vitamine(n)]' en 'bron van [naam van de mineraal(a)](en)'] moet minimaal 15% van de ADH van de vitamine/mineraal aanwezig zijn. De claimsverordening verwijst voor de ADH's van diverse vitaminen en mineralen naar Richtlijn 90/496/EEG. Deze richtlijn wordt gewijzigd door richtlijn 2008/100/EG. In de laatste richtlijn staan de ADH's vermeld die gebruikt moeten worden in de etikettering. Oude etiketten mogen nog tot 31 oktober 2012 uitverkocht worden. Nieuwe etiketten dienen te voldoen aan de nieuwe ADH's uit Richtlijn 2008/100/EG.

In dit project zijn voedingsclaims beoordeeld van 4 producten die vallen onder het Warenwetbesluit Babyvoeding. In dit Warenwetbesluit worden andere referentiewaarden genoemd voor vitaminen en mineralen dan in Richtlijn 90/496/EEG. De VWA staat toe dat de ADH's of referentiewaarden uit specifieke regelgeving gebruikt worden wanneer deze regelgeving van toepassing is. Voor babyvoeding geldt dan bijvoorbeeld voor vitamine C een referentiewaarde van 25 mg (Warenwetbesluit Babyvoeding) in plaats van een ADH van 80 mg die in Richtlijn 2008/100/EG genoemd wordt.

Overigens kwam het in dit project diverse malen voor dat fabrikanten de relevante gegevens waaruit blijkt dat aan de claimsverordening wordt voldaan niet direct konden leveren. Volgens artikel 6, tweede lid van de claimsverordening moet een exploitant van een levensmiddelenbedrijf die gebruik maakt van een voedings- of gezondheidsclaim, dit rechtvaardigen. Op verzoek van de VWA moet een exploitant van een levensmiddelenbedrijf, of een persoon die een product in de handel brengt, alle relevante elementen en gegevens verstrekken waaruit blijkt dat aan de claimsverordening wordt voldaan. De gegevens op basis waarvan een bedrijf claims maakt moeten dan ook vrij snel voorhanden zijn als de VWA daarom vraagt.

De voedingsclaim 'zonder toegevoegde suikers' kwam in totaal 17 keer voor. Deze claim is alleen toegestaan als aan het product geen mono- of disacchariden of andere vanwege hun zoetkracht gebruikte levensmiddelen zijn toegevoegd. Indien een levensmiddel van nature suikers bevat dient ook op het etiket te staan dat het product van nature aanwezige suikers bevat. In dit project ontbrak deze verplichte vermelding in 5 gevallen.

De VWA vond in dit project verder een diepvriesproduct waarvan de heilzame voedingseigenschappen na bereiding werden vergeleken met andere producten uit dezelfde categorie na bereiding. Echter, bij de bereiding van de andere producten werd er van uit gegaan dat de consument olie gebruikte met een andere (minder gunstige) vetzuursamenstelling dan bij het product met de vergelijkende claims. De VWA beschouwt deze vergelijking als misleidend: wanneer een vergelijking gemaakt wordt tussen producten na bereiding, dan dient de manier waarop en waarmee de consument de producten moet bereiden zoveel mogelijk vergelijkbaar te zijn. Op een ander kant-en-klaar snackproduct stond de claim '70% minder verzadigd vet dan producten in dezelfde categorie gebakken in palmolie'. De fabrikant was niet in staat om direct gegevens te overleggen om deze vergelijkende voedingsclaim te

onderbouwen. Volgens een eigen onderzoek van de VWA naar andere producten op de markt was op het moment van bemonstering al meer dan de helft van de andere gebakken producten uit dezelfde categorie ook bereid in zonnebloemolie. De VWA beschouwt de claim over het verminderde percentage verzadigd vet dan ook als misleidend.

5 CONCLUSIE

Wanneer exploitanten van levensmiddelenbedrijven gebruik maken van voedingsclaims op het etiket en in de reclame dient voldaan te worden aan de regels van Verordening 1924/2006/EG inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen.

De producten werden in dit handhavingsproject gericht bemonsterd. Van de voedingsclaims die bij deze producten gemaakt werden voldeed 70% aan de wetgeving.

Herformuleringsclaims, waarvan er in dit project 11 werden aangetroffen, worden in de nabije toekomst toegevoegd aan de bijlage van de claimsverordening met daarin toegestane voedingsclaims.

Op babyvoeding met voedingsclaims ten aanzien van hoeveelheden vitaminen en mineralen werden in de voedingswaarde-etikettering de referentiewaarden uit het Warenwetbesluit Babyvoeding gebruikt. De VWA staat toe dat de ADH's of referentiewaarden uit specifieke regelgeving gebruikt worden wanneer deze regelgeving van toepassing is.